

партыйных газет, у прыватнасці, «Правды». Была наладжана зваротная сувязь з чытачамі, матэрыялы якіх друкаваліся ў форме прывітанняў, зваротаў, пытанняў і адказаў. Была створана сетка карэспандэнтаў, наладжана падпіска. З кожным годам павялічваючы тыраж, галоўная газета маладой краіны смела крочыла наперад у будучыню.

Сёння «Звязда» займае першае месца па часе свайго выхаду (у гэтым яна саступіла толькі газеце «Виленский вестник», якая выходзіла 156 гадоў). Праз стагоддзе выданне не страціла сваёй актуальнасці, застаючыся ў цэнтры грамадска-палітычнага і культурнага жыцця нашай краіны, фарміруючы стратэгію нацыянальнага развіцця Беларусі. Той вялізны пласт інфармацыі, які быў размешчаны на старонках «Звязды» за цэлае стагоддзе, дае падставы сёння надаць выданню статус помніка гісторыка-культурнага значэння.

Літаратура

1. Зярніцкі, М. С. Газета «Звезда» ў барацьбе за перамогу Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Беларусі / М. С. Зярніцкі. – Мінск : Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Рэдакцыя палітычнай літаратуры, 1957. – 164 с.
2. Молот, 30 сентября 1917 г.

Вераніка Канюга

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

УЛАДЗІМІР АМЕЛЬЯНЮК: НЕВЯДОМЫЯ ФАКТЫ З БІАГРАФІІ ГЕРОЯ САВЕЦКАГА САЮЗА

Акрамя таго, што сёлета газета «Звязда» адзначае стагоддзе, багаты 2017 г. і на іншыя сімвалічныя даты ў гісторыі найстарэйшага выдання Беларусі. 75 гадоў таму, 18 мая 1942 г., у акупаваным Мінску выйшаў першы нумар падпольнай «Звязды». Літаральна праз некалькі дзён пасля гэтай падзеі, 26 мая, быў забіты яго рэдактар – Уладзімір Сцяпанавіч Амелянюк, будучы Герой Савецкага Саюза. У маі (па апошніх звестках, у канцы 2017 г.) адважнаму падпольшчыку і журналісту споўнілася б сто.

Равеснік газеты, за існаванне якой ахвяраваў уласным жыццём, Уладзімір Амелянюк – легенда беларускай журналістыкі. Стварыць газету ў мірны час – справа складаная і надзвычай адказная, а тут вайна, вакол – ворагі і здраднікі. Але нягледзячы на ўсе цяжкасці, у занятым фашыстамі Мінску «Звязда» аднавіла сваю дзейнасць, раптоўна перапыненую Вялікай Айчыннай.

Праз 20 гадоў пасля Перамогі (згодна з указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, высокае званне Уладзіміру Амелянюку пасмяротна было прысвоена 8 мая 1965 г.) адважны падпольшчык і таленавіты журналіст пасмяротна стаў Героем Савецкага Саюза – падобных прыкладаў за гады Другой сусветнай у гісторыі СССР не было. Дзякуючы найперш Уладзіміру Амелянюку газета заклікала народ змагацца з ворагам, выкрывала хлусліваю палітыку акупантаў. Як бы ні хацелі апошнія, спыніць журналісцкае слова ім не ўдалося – тыраж у дзве тысячы экзэмпляраў імкліва разышоўся па горадзе і прылеглых да сталіцы вёсках. Газета дайшла да Баранавіч, Оршы, Бабруйска, Гомеля, яе чыталі ў партызанскіх атрадах.

Трапіла «Звязда» і ў рукі ворагаў. Для пошуку падпольнай друкарні з Берліна выклікалі вопытных разведчыкаў. Гітлераўцы ведалі: пагібель самай вядомай і аўтарытэтнай беларускай газеты – органа Мінскага гаркама КП(б)Б – нанясе непапраўны ўрон падпольнаму руху. Толькі падпольную рэдакцыю яны так і не знайшлі (а між тым, першы нумар «Звязды» таемна набіраўся ў нямецкай друкарні).

Гэтая знамянальная падзея ў жыцці Мінскага падполля многім каштавала жыцця. Найперш – учарашняму студэнту Мінскага камуністычнага інстытута журналістыкі Уладзіміру Амелянюку, які стаў рэдактарам газеты ў свае няпоўныя 25 гадоў. Варожая куля напаткала падпольшчыка каля Чырвонага касцёла ў Мінску.

Трагічна склаўся лёс і ў родных героя. Бацьку, Сцяпана Кандратавіча, забілі акупанты, сястра Зінаіда трапіла пад бамбёжку яшчэ на пачатку вайны, лёс жонкі з сынам доўгі час быў невядомы. Маці Уладзіміра Амелянюка не стала 24 мая 1945 г.

Аб тым, што Паўліна Амелянюк не дажыла да таго моманту, калі яе сын, хоць і пасмяротна, стаў Героем Савецкага Саюза, удалося даведацца дзякуючы дакументальным крыніцам. У сваіх успамінах Паўліну Сцяпанаўну ўзгадвае падпольшчыца Марыя Рынкевіч, якая ўдзельнічала ў выданні падпольнай «Звязды»: «Ёй было 60 гадоў. Вайна нанесла шмат гора: разбіла вялікую дружную сям’ю (загінулі муж, сын, дачка, унукі). Акупанты з кулямёта абстралялі іх хату. Яна бачыла спалены горад, шыбеніцы, слёзы мацярок. Але гэта не зламала маці, жанчыну, чалавека. Для ўвекавечвання яе светлай памяці прапаную добраўпарадкаваць яе магільны пагорак (яна пахавана на могілках па Даўгабродскай)» [3].

Як вядома, на сучаснай Даўгабродскай пахаванняў не існуе. Бліжэйшыя могілкі – Вайсковыя. Тым больш, што ў гады Вялікай Ай-

чыннай вайны там хавалі, ды і пасля Перамогі тут знаходзілі апошні прытулак. Адшукаць магілу чалавека, усіх сваякоў якога, па ранейшых перакананнях, забрала вайна, было рэдкай удачай. Яшчэ большай нечаканасцю – убачыць пахаванне добраўпарадкаваным. Тое, што прыстойнае месца адпачынку «дарагой маці і бабулі» забяспечылі «дзеці і ўнукі», як напісана на пастаменце, увогуле ашаламіла: кагосьці з Амелянюкоў вайна пакінула жывымі?

Здагадкі пацвердзіліся дакументальна. Больш таго, адкрыўся дагэтуль невядомы факт – у падпольшчыка быў старэйшы брат. Гэта пацвярджаюць успаміны Паўліны Амелянюк, якія яна пакінула незадоўга да сваёй смерці. Толькі некалькі радкоў: «Калі пачалася імперыялістычная вайна, я бегла з дзецьмі (у мяне быў хлопчык і дзяўчынка) да Ваўкавыска. Потым усёй сям’ёй, разам з мужам, беглі ў Пскоўскую губерню. На станцыі Дно яму ўдалося ўладкавацца пісарам у ваеннай хлебапярні. Там жылі да 1917 года. На станцыі Дно нарадзілася ў мяне трэцяе дзіця, той самы Валодзечка, які цяпер загінуў...» [2].

Паўліна Сцяпанаўна Амелянюк піша, што яе старэйшы сын Мікалай працаваў землемерам у Беразіно, скончыў землеўпарадкавальны тэхнікум у Магілёве, потым быў у арміі па прызыве, пасля працаваў наркамам саўгаса. У яго была свая сям’я. Вядома, што ў першыя дні Вялікай Айчыннай вайны ён сышоў на фронт. Ніякіх звестак пра яго месцазнаходжанне маці не атрымлівала. Да яе даходзіла інфармацыя, што сын трапіў у палон да ворага.

Пошукі прывялі да яго дачкі, пляменніцы Героя Савецкага Саюза. Надзея Амелянюк расказала, што Мікалай Амелянюк быў старэйшы за свайго знакамітага брата на пяць гадоў. Па яе словах, Валодзя нарадзіўся ў канцы года: ці то ў лістападзе, ці то ў снежні. Яе бацька дакладна помніў, што было холадна і нават ляжаў снег. Чаму датай нараджэння падпольшчыка лічыцца 20 мая 1917 г., яго родныя патлумачыць не могуць.

Унесла некаторыя карэктывы Надзея Амелянюк і ў абставіны гібелі журналіста. Аптэка непадалёк ад Чырвонага касцёла, каля якой забілі Уладзіміра Амелянюка, працяглы час з’яўлялася для падпольшчыкаў месцам перамоў. У той дзень Валодзя прыйшоў туды на чарговую яўку. Калі выйшаў, яго застрэлілі. Ключавая дэталь: забіты журналіст ляжаў каля аптэкі не адзін дзень – фашысты разлічвалі выйсці на след іншых падпольшчыкаў. Маці героя, Паўліна Сцяпанаўна, неаднойчы праходзіла каля нежывога сына, але нічога зрабіць не магла: інакш выдала б і сябе, і іншых падпольшчыкаў. Магілы Уладзіміра Амелянюк не мае.

Няма яе і ў яго роднай сястры. Па дарозе ў эвакуацыю ў машыну, у якой ехала Зінаіда Амелянюк, трапіла бомба – загінула разам з дзвюма дзецьмі. Яе муж, ваеннаслужачы, з франтоў Вялікай Айчыннай не вярнуўся. Доўгі час быў невядомы лёс жонкі Уладзіміра Амелянюка і іх сына Генадзя. Па словах пляменніцы журналіста-падпольшчыка, разам з жонкай і сынам Мікалая Амелянюка яны ехалі ў эвакуацыю. Іх дзеці, Сярожа і Гена Амелянюкі, памерлі па дарозе. Пасля вайны Ліда выйшла замуж, жыла ў Маскве. Ад другога шлюбу нарадзіла сына. Пакуль была жывая, падтрымлівала зносіны са сваякамі першага мужа.

Мікалай Амелянюк, брат падпольшчыка і журналіста, пасля таго як прайшоў не адзін фашысцкі канцлагер і быў вызвалены саюзнікамі, жыў у Мінску. Ён жыў сціпла, памяць пра подзвіг свайго малодшага брата захоўваў ціха. Мы мала ведаем пра Мікалая Амелянюка і таму, што на Радзіме па першым часе ў яго, як і ў многіх ваеннапалонных, быў незайздросны лёс. Ды і ці мог Герой Савецкага Саюза быць братам ворага народа?!

Літаратура

1. Дастанка, М. Е. Газета «Звязда» ў гады Вялікай Айчыннай вайны (Чэрвень 1941 – май 1945 гг.) / М. Е. Дастанка. – Мінск : Вyd. БДУ імя У. І. Леніна, 1970. – 193 с.
2. Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. – Фонд 750-п. – Воп. 1. – Спр. 118.
3. Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. – Фонд 1440. – Воп. 3. – Спр. 830.
4. Слука, А. Г. Беларуская журналістыка: падруч. для студэнтаў устаноў выш. адукацыі / А. Г. Слука. – Мінск : БДУ, 2011. – 447 с.

Ольга Касперович-Рынкевич

Белорусский государственный университет

ПРОДВИЖЕНИЕ КОНТЕНТА ГАЗЕТ «СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ» И «ЗВЯЗДА» В СОЦИАЛЬНЫХ МЕДИА

Консервативный подход оказывает положительное влияние на сохранение традиций, но не совсем уместен, когда речь идет о качественном развитии массмедиа. В современной технологической гонке у стран всего мира есть только два варианта: «или идти по пути внедрения интенсивных технологий, а значит, инновационных проектов, в том числе в информационной среде <...>, или оставаться на задворках истории в качестве экстенсивно развивающегося колониально-сырьевого придат-